

Reflektorok — pedagógus közelben

Sárdi Lajos, a Pedagógus Szakszervezete központi vezetésének titkára tegnap Szegedre látogatott. Az szmt-székházban Fabula Andrásné megyei titkár és Pap Jánosné városi titkár tájékoztatta a szakszervezeti éléről. Majd felkereste a Mező Imre Általános Iskolát. Délután a központi vezetés titkára szakszervezeti tisztviselőknek tartott előadást a pedagógusok és oktatásügyi dolgozók élet- és munkakörülményeiről.

*
— Milyennek itéli meg a szegedi pedagógusok szakszervezetét?

— Évente legalább egyszer igyekszem lejutni Szegedre. Egyébként minden aprópót megragadok ahhoz, hogy információkat szerezzek az itt folyó munkáról. A bérkérdés ebben a városban is napirenden van. Úgy gondolom, nem elhanyagolható tény, hogy Szegeden évről évre csökken a bérmaradvény. A bértömeg-felhasználás százalékban kifejezve a térségben 98,6 százalék. Ez az országos átlagnál 0,5 százalékkal jobb. Az itteni kollégák nagy figyelmet fordítanak a területi pótlékokra, a letelepedési segélyekre, kölcsönökre. Az állami partnerekkel együttműködve, tu-

datosan alakítják a jutalmazáspolitikát. A nyugdíjas pedagógusok érdekvédelme is megoldott.

— A JATE-n a közelmúltban felvetették, hogy a pedagógus-szakszervezet nem tudja kellőképpen képviselni a felsőoktatásban dolgozók érdekeit. Ön ezt hogyan látja?

— Központi bérintézkedések már hosszú évek óta nem történtek a főiskolákon, egyetemeken. Jogos igényekről van szó. A Pedagógusok Szakszervezete központi vezetése még ebben az évben szeretne eredményt elérni. Ugyanez érvényes az elismerésekre is. A felsőoktatásban szintén meg szeretnék honosítani a kiváló pedagógus, a pedagógus szolgálati emlékérem kitüntetések. Kezdeményezésünk elől a Művelődési Minisztérium nem zárkózott el.

— Miről szeretne most elsősorban információkat kapni Szegeden?

— Érdekel, gondolkodom az alapszervezetek azon, hogy a bérfejlesztések áprilistól hogyan alakulnak. Izgatnak a munkafeltételek is. És nem utolsósorban az új oktatási törvény fogadtatására ugyancsak kíváncsi vagyok.

B. E.

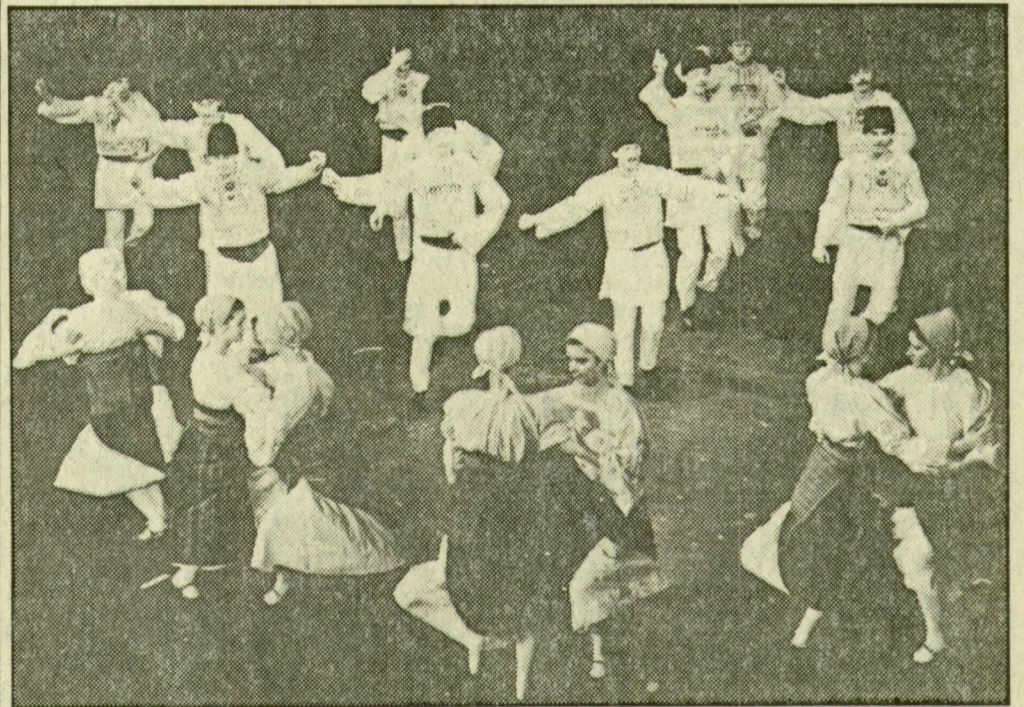
Odesszai pártmunkás látogatásai

Az MSZMP Csongrád Megyei Bizottságának meghívására, a testvérmegyei kapcsolatok keretében, többnapos látogatásra, tapasztalatcserére megyénkbe érkezett a hét elején Vlagyimir Nyikolajevics Jermolin, az Ukrán Kommunista Párt Csongrád Területi Bizottsága agitációs és propaganda-bizottságának munkatársa, akit tegnap, kedden reggel fogadott Szabó Sándor, a Csongrád megyei pártbizottság első titkára.

A megye társadalmi és gazdasági életéről Bartha László, a megyei pártbizottság titkára tájékoztatta. Ezt követően a megyei pártbizottság gazdaságpolitikai osztályának munkatársaival folytatott eszmecsere. Délután a vásárhelyi mérleggyárat tekintette meg, majd előadást tartott arról, hogy a szovjetunióbeli társadalmi és gazdasági fejlődés gyorsítása milyen feladatokat ró az Odessza területi pártszervekre.

Ma, szerdán Csongrádon a Tisza Bútoripari Vállalatnál tart előadást, vendégül látják a Fábianszabó Kinizsi Tsz-ben; csütörtökön a József Attila Tudományegyetem politikai gazdaságtan tanszékére, a pártiskolára — ahol ugyancsak előadást tart — és a megyei pártbizottság propaganda- és művelődési osztályára látogat el.

Dráma és bohózat — táncszínpadon

Tündérbert

„Az kegyes Isten legyen velünk, és vigyen engemet ki ez tündérországból, noha Szép Ilonám nincsen (mivel nincs varázserőjű segítőm), azért bizon örömet kimennék.”
(Székely Lukács, 1554.)

Erdély történetében bizony szép számmal találni olyan korokat és állapotokat, mikor lakói szenvedtek („ülő és verő közt”), elvagyódtak. S maradtak. A tündérszínházban, tündérbertben, melynek „földje termékeny, jó börtérő, aranyban, ezüstben, vasban s más ércekben, s azonkívül sóban is gazdag; szarvasmarháiban, vadban, medvében, halban bővelkedik”, a koronkénti elszigeteltségben megmaradtak elevennek a Kárpát-medence ősi táncainak, zenéinek jellemzői. A magyar zene- és táncművészet történeti múltjának rekonstrukciójához ezért nélkülözhetetlen az erdélyi hagyomány jó ismerete, ezért jelent a gyűjtőknek, tudósoknak kincsésbányát. S a feltárás közben megmutatkoznak a kutatóknak nemcsak a századok során változott, egymásra rakódott hagyományrétegek, hanem a hajdani tündérbertben egymás mellett élő népcsoportok kultúrájának összekapcsolódási pontjai is. Egységek-azonosságok, és különbségek. Felfedeztek olyan táncokat, amelyeket magyarok is, románok is saját etnikus hagyományaiként tartanak számon, nincsenek tudatában a táncok közötti rokonságnak; holott a kutatók — akár a mozgás, a ritmika, vagy a szerkezet tekintetében — a közvetlen rokonságot pontosan ki tudják mutatni.

Az egymás mellett élő népek kultúrájának kölcsönhatásait — mondjuk Bartók munkássága, a népművészet, a hagyomány törté-

neti és összehasonlító vizsgálatainak eredményei óta legalább — nem ildomos vitatni. Értelmetlen. A külön-külön is eleven — s egymással történetileg rokon — kultúrák, a saját nemzeti hagyományok létét megkérdőjelezni úgyszintén értelmetlen. Anakronisztikus. Kultúra és ember ellen való.

Minderről szól, szavak nélkül, a tánc nyelvén és a népdalokkal a Tündérbert című színpadi mű. A Novák Ferenc rendező-koreográfus komponálta tánc-költeményt — amellyel majd' egy éve, a pesti bemutató óta járja az országot a Magyar Néphadsereg Művészgyűjtésének tánc-kara — hétfőn este láthatuk a nagyszínházban. Diószegi László, a markáns tehetségű fiatal néptánc-koreográfus erdélyi magyar és román táncokból építkező kompozíciói olyan sorrendben követik egymást a színpadon, s úgy kapcsolják őket össze a népdalok és zenék, hogy a szvitszerű műnek határozott, fogalmilag is kifejezhető mondani- valója van. Megragadó erővel igentli a csodálatos gazdagságú nemzeti kultúrák mindegyikének létjogát, s a Romániában élő magyarság „Meg sem hallam, már el vagyok temetve” — állapotának táncszóval elmondott drámájával — tiltakozik.

Kallós Zoltán gyűjtéséből való a fölhasznált magyar és román népdalok, amelyek — akárha tükörfordítások lennének — azonos témájúak, közel rokonok. Gyönyörűen hangzottak —

Szorák Katalin és Balogh Marton előadásában. Kallós Zoltán is részt vett a szegedi előadásban, s nem tudni, az átél előadásért a táncosok, az énekesek, a zenészek (a Hegedős együttes) — vagy ő kapott nagyobb tapaszt; életművéért, a zenecsúlnetetlen értékű ballada- és népdalgyűjtéséért.

A hangulatos, oltó, könnyed szórakoztatásként is fogadhattuk a műsor második részét, Kocsonya Mihály házasságának viszontagságos történetét táncban elbeszélő játékot. Am, ha azt tekintjük, hogy az 1700-as évekből ránk maradt népi komédiatörök, e paraszti bohózat mai színpadi megjelenítéséről van szó, mely egyúttal azt jelenti, hogy az egyébként feledésvesztésnek kitéve irodalmi hagyomány megőrzésük megőrzésük — a szórakozás komolyosságát nem vitathatjuk. Novák Ferenc invenciózus koreográfiája illeszkedik egy sorba: önálló színpadi műveikhez, úgy tetszik, tudatosan választ mentőakcióért kiáltó alapanyagot, gondoljunk csak a „Magyar Electra” című táncművére.

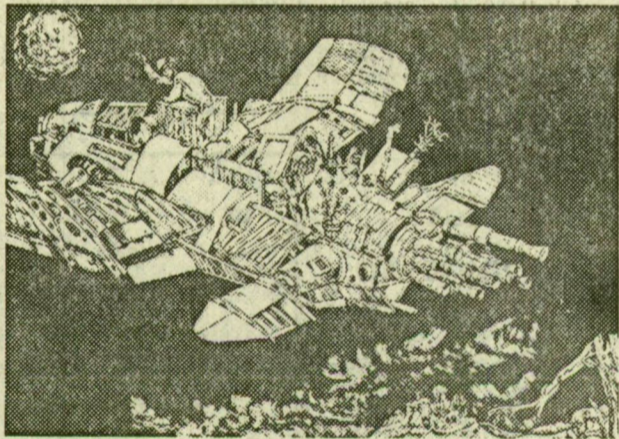
A Kocsonya Mihály házassága szórakoztat, nevetet — mert bohózat, a vasokos népi humor tárháza. De Rossa László zenéjének, Götz Béla diszkrétnek, s az alkalmazott néptáncmozgásanyagok ráadásul — a nemzeti romantikára vonatkozó — „idézőjelei” vannak, karikatúraelemek, önironikus felhangjai. Így, e kettős nevetéssel teljes, több rétegű, valódi élvezetet nyújtó ez a táncjáték, amelyben kitűnő táncosok Gombár Judit jelmezeiben produkálnak kacagtató jeleneteket.

Sulyok Erzsébet

Lót elrepült

El. Végérvényesen. Összszétszabált ürrepülőgép, hulladékokból mentett évi masinát. Deszkákból, csövekből, roncsokból, csomagokból épített csodagép elszállt, az örök égi mezőkre. Itthagytá mestereinek emlékét, szorongásainak, vívdóásainak színterét, itthagytá linóleumdarabjait, fadúcait, vésőit, festékeit. Itt még egy istenhózzádot és elrepült. Gácsi Mihálynak hívták, grafikusművész volt, az utóbbi években — Szolnok és Vásárhely után — Zalaegerszegen élt. Ahhoz a nagy nemzedékhez tartozott, melynek tagjai közül már ott fenn várt rá Kondor Béla és Csohány Kálmán, s akik utánatartottak: Gross Arnold, Würtz Ádám. Hatvanegy éves volt, halálhírét a múlt hét végén olvastam a lapokban. Nehéz elhinni, hogy a hatalmas termetű, mindig mosolygó, gyermekien esendő szakállas medve, az anekdoták, viccek és vörösbork jóbarátja egyáltalán kivonulhat a földi terepekről.

Gácsi Mihály egészen különös alakja volt a kortárs képzőművészetnek. A perifériákat jobban szerette, mint a bevilágított központokat. A csöndes sarkokat jobban a nyüzsgő sokadalomnál. Szívesebben beszélgetett baráti társaságban, mint bennfentesekek gyülekezeteiben. Ki nem állhatta a korlátokat, az ostoba szabályokat, a merev határidőket, a szörszálhasogató zsűriket, a tudományoskodó ítéleteket. Gyűlölte a butaságot, az irigységet, a szakma sanda pillantásait. Szerette Dürert, Brueghelt, Rembrandtot, kézikönyve volt a Biblia, kritikusk szemmel figyelte a világot, érzékenyen reagált mindenre, ami az ember és a természet ellen irányult, legyen az környezetszennyezés, há-

Lót menekülése Szodomából

borús árnyék, elnémított dallam, vagy kísértő szíre-nének. Természetes, mondhatnám romlatlanul ösztönös művészek ismertem, aki minden alkotá-sában rendkívüli érzékel szembevitte a múlt szellemi és szakmai tanulásait a XX. század második felének problémáival. Ebből a művészi aspektusból és emberi tartásból születtek legnagyobb szerűbb metszetei, a Fizikai kísérlet, a Kálvária, a Háromkirályok, a Jónás és Ninive, a Szent Antal megkísértése, a Szélmalom, a Pastorella a XX. század végétől. És persze a Lót menekülése Szodomából.

Gácsi Mihály hiánya nagy vesztesége a magyar képzőművészetnek. Nem csupán embersége, tehetsége, művészi kvalitásai miatt. Azért is, mert már életében hiányt pótol. Ő művelte legmagasabb szinten a képi humort, a komikumot, a satírárt, a groteszket, a tragikomédiát. Egyszerre volt kegyetlen és megbocsátó, precízen objektív és megéjtően elnéző, pengeélű kritikusk és elhomályosuló szemű gyermek. Egyszerre volt a körön kívül és belül. Ez a kettősség adta

varázsát, hitelét, s az az ámulatra méltó érték és érzék, ahogyan az önrörítést művelte. Társadalmi felelősségére és emberi elkötelezettségére idézek egy beszélgetésből: „...sokan ma már nem is tudják, milyen szörnyű meg undorító és mocskos dolog egy háború. Sajnos én egyre inkább érzem, a gyomromon érzem, hogy elég közel van a veszélye ennek, és tudom mi az, amikor százával halnak meg, meg ezrével gyerekek és asszonyok. Tulajdonképpen a magam számára csak ez a lehetőség, hogy elmondhassam szorongásaimat és felelősségemet, mert bennem aggály, meg szorongás, meg félelem is van, és nem hiszem, hogy van olyan komoly gondolkodású ember, akinek családja is van, meg gyerekei, akit ne töltene el félelemmel a külföldi szárnyas, neutron, hidrogén, meg nem tudom, miféle bombáknak a telepítése. És erről nem is művészi, emberi kötelességem beszélni.”

Hogy a békében is kísért a halál, arról már nem beszélgethetek Gácsi Mihálynal. Ma temetik Zalaegerszegen.

Tandi Lajos

A Népszabadság évkönyvéről

Ha valaki járatos az újságosstandok környékén, jól tudja, kiadványokból, évkönyvekből ma már nincs hiány. Mégis csak örülni lehet a Népszabadság szerkesztősége bátorságának, amiért vállalták, hogy ebben a bőségben újabb művel — saját évkönyvükkel — harcolnak a vásárlókért. S miért indokolt az öröm?

Nos először is — ahogy Borbély Gábor, a lap főszerkesztője írja bevezetőjében: az évkönyvek sorában a miénk elűt a szokásostól, mert nemcsak az elmúlt évből meríti témáit, hanem visszatekint a mögöttünk hagyott 3 évtizedre is. Másodszor pedig: a bevezető könyvtől válogatás méltó a célhoz. Olvashatunk például le- velváltást, amely Illés Béla és Münnich Ferenc között zajlott 1956 decemberében, s

a hasonlóan korabeli írások között találunk ma már történelminek nevezhető karikatúrákat is. A hatvanas éveket idéző írások közül külön is kiemelhető egy beszélgetés Lukács Györggyel, míg a hetvenes évek anyagai közül elsősorban Déry Tibor és Sötér István írását ajánlanám. Ha hozzáteszem, hogy a már említett írók névsora olyan továbbiakkal egészíthető ki, mint Juhász Ferenc, Berend T. Iván, Karinthy Ferenc, Benjamin László, Szász György — már biztos egyetértének velem — bőven kínál olvasnivalót az ország legfiatalabb évkönyve. A színes képanyagot átlapozva viszont önkéntelenül adódik a kritika — ebből bizony sokkal nagyobb blokk is elkelt volna.

P. Z.

Nékosz-találkozó Pécsen

Egykori pécsi és munkácsi, illetve jelenleg Baranyában élő népi kollégisták számára szervez találkozót Pécsen a Hazafias Népfőnt Baranya Megyei Bizottsága. Az áprilisra tervezett két-napos összejövetelen szívesen látnak másutt tanult hajdani népi kollégistákat is. A baráti találkozót összekötik egy tudományos üléssel is, a Nékosz történetéről.

A Hazafias Népfőnt Baranya Megyei Bizottságának Geisler Eta utca 15. szám alatti pécsi székházában február végéig várják a jelentkezéseket, s azok alapján küldik meg a hajdani kollégisták címére az áprilisi Nékosz-találkozó részletes programját. (MTI)